

הוראת משחק הצ'וקבול על פי המודל להבנת המשחק (באנקר ותורפ)

מאת: שי בכר (שנה א')

המשחק "צ'וק בול" נלמד בשני שיעורים במהלך הקורס. לאור העובדה שהוא המשחק שהכי עניין אותי מכל המשחקים שהיו בקורס ושהכי נהייתי ללמוד ולשחק אותו, ארחיב עליו ואספר כיצד אוכל לשלב את המשחק בבתי הספר על פי המודל להבנת המשחק.

שיעור ראשון: בשיעור הראשון אספר לתלמידים שהיום נלמד מספר משחקים חדשים. לא אציין שמות כלל ולא אתן יותר מידי חוקים לכל משחק. למשחק הראשון אחלק את הכיתה לשתי קבוצות עם מספר תלמידים שווה בכל אחת מהקבוצות. במגרש בו נפעל (אורך המגרש יהיה בסביבות 30 מטרים) אסביר שלכל קבוצה יש שער. השער של כל קבוצה יהיה תחום בשני קונסים וביניהם מרחק שווה כחמישה או שישה מטרים. אגיד להם שמטרת המשחק היא להבקיע "גול" – שחקן נכנס לתוך השער עם הכדור (כדור בגודל של כדור כדוריד לערך). כל גול, מזכה את הקבוצה בנקודה. הקבוצה המנצחת תהייה הקבוצה שיש לה הכי הרבה נקודות.

חוקי המשחק יהיו פשוטים: (1) מתחילים (או שמחדשים את המשחק לאחר גול), את המשחק מאחורי השער של הקבוצה שלך. (2) אסור שיהיה מגע פיזי בכלל בין השחקנים. (3) מותר לקבוצה לבצע עד 3 מסירות. (4) אם כדור נפל לקרקע, הכדור עובר לקבוצה היריבה של השחקן האחרון שנגע. (5) אסור ללכת עם הכדור יותר מ-2 צעדים ואסור לכדרר. אני מודע לכך שיש במערך השיעור הזה יותר משני חוקים, אבל אני מאמין שהתלמידים יבינו את החוקים הפשוטים האלו וישחקו כהלכה, ואם לא, עוד יותר טוב, כי זה משחק חדש שבו הם רק מכירים את המשחק, ולא אמורים להבין את כולו.

לאחר שאציין את כל חמשת החוקים אחל להם בהצלחה עם חיוך. לאחר שהתלמידים יחלו לשחק את המשחק, אעמוד בצד, אצפה בהם משחקים ולא אתערב כמעט בכלל. אני מתכוון לכך שאתקשר איתם כמעט ורק בפנטומימה (אלא אם כן יהיה בטעות מקרה חמור של אלימות או פציעה). לא אציין שוב את החוקים, לא אספור נקודות כלל לקבוצות ולא אקבע לאיזו קבוצה זכות לכדור. אתן לתלמידים לעשות זאת, ובכך אתן להם לתקן את עצמם תוך כדי משחקם. לאחר כחצי שעה, אקרא לכולם למרכז המגרש. אגיד להם בחיוך שכולם שיחקו יפה, אך לא עקבו אחר כל החוקים (די משוכנע שלא יעמדו בכל החוקים). אספר להם שזה בסדר שלא הצליחו לעמוד בכל החוקים, ולמשחק הבא, שינסו לעמוד בכל החוקים (אפילו שאני יודע שלא יצליחו).

לאחר מכן, אציג בפניהם משחק חדש. אגיד להם שמעתה נשחק משחק באולם כדורסל. אחלק את הקבוצה לשתי קבוצות שבכל קבוצה מספר תלמידים שווה. מטרת המשחק היא לזרוק את הכדור אל הקרש (אדגיש את המילה קרש), ושחקן מהקבוצה של הזורק צריך לתפוס את הכדור מחוץ לרחבה מבלי שהכדור ייפול לרצפה. במידה ואכן תפס מחוץ לרחבה מבלי שהכדור נפל, זיכה את הקבוצה שלו בנקודה. הקבוצה שמשיגה הכי הרבה נקודות, תנצח. אציין מספר חוקים: (1) מתחילים (או שמחדשים את המשחק לאחר נקודה), את המשחק מאחורי הסל של הקבוצה שלך. (2) אסור שיהיה מגע פיזי בכלל בין השחקנים. (3) מותר לקבוצה לבצע עד 3 מסירות. (4) אם כדור נפל לקרקע, הכדור עובר לקבוצה היריבה של השחקן האחרון

שנגע בו. 5) אסור ללכת עם הכדור יותר מ-2 צעדים ואסור לכדרר. לאחר ציון חמשת החוקים אאחל להם בהצלחה. כמובן שכל חמשת החוקים של המשחק הזה זהים לחלוטין מהמשחק הקודם. תחילה לא יובן היטב לתלמידים, אבל בכך שאני מציין את אותם החוקים שוב, במגרש אחר, עם מטרה אחרת, זה אמור לחדד להם את החוקים ולגרום להם להפנימם בשנית, וגם אם לא זה בסדר. לפני שיתחילו לשחק, אעמוד בצד בצפייה ואתקשר איתם שוב אך ורק בפנטומימה כמו במשחק הקודם. שוב, אתן לתלמידים לספר לחבריהם לקבוצות את החוקים, ובכך שוב ינסו לתקן את עצמם. החכמים מביניהם יבינו ויבינו שזהו אותו משחק רק במגרש אחר ומטרה שונה. לאחר שישחקו כחצי שעה, אקרא לכל התלמידים למרכז המגרש ואשאל אותם כמה שאלות: 1) אם הבינו את החוקים של המשחק הראשון ששיחקו, ואם כן שיגידו אותם. 2) אם הבינו את החוקים של המשחק השני ששיחקו ואם כן שיגידו אותם. 3) אם הבינו שזהו אותו משחק רק במגרש שונה ורק סוג של מטרה שונה. אולי אפילו אגיד את המשפט: "זו אותה הגברת בשינוי אדרת", כך שיבינו ששיניתי מעט, אבל מבחינתם בהתחלה זה היה הרבה. לאחר מכן אחיך אליהם ואגיד להם שיחשבו על כך טוב, ואאחל להם יום טוב.

שיעור שני: בשיעור השני אני מתכנן להכיר להם את המשחק "צ'וק בול". אפתח ביום טוב לכל התלמידים, ואספר להם שהיום נלמד משחק חדש בשם "צ'וק בול". את המשחק נשחק במגרש דשא/כדורגל. יש שתי רשתות מגומי בשני קצוות מקבילים. ולכל רשת יש רחבה קטנה עם חבל/חוט שתוחם אותה במעגל מקצה אחד של הרשת לקצה שני של אותה הרשת על הקרקע. המרחק בין הרשתות (זו מזו) יהיה כ-30 מטרים. אחלק את הכיתה ל-2 קבוצות. הקבוצה המנצחת תהייה בעלת המספר הרב ביותר של הנקודות. נקודה מקבלים כאשר שחקן זורק לרשת הגומי את הכדור איתו משחקים במשחק ושחקן אחר תופס את הכדור מחוץ לרחבה של החבל מבלי שנגע ברצפה. לאחר שאספר על מטרת המשחק, אפריד בין שתי הקבוצות לאזורים שונים ואביא לכל ראש קבוצה שיקריא לחבריו את דף החוקים שבו רשום בכותרת בגדול את שם המשחק ואת מטרת המשחק. תחת מטרת המשחק יהיו החוקים: 1) מתחילים את המשחק (או שמחדשים את המשחק) מאחורי השער שבו התבצעה נקודה. 2) אסור שיהיה כלל מגע פיזי בין השחקנים. 3) מותר לקבוצה לבצע עד 3 מסירות. 4) אם כדור נופל לקרקע, הכדור עובר לקבוצה היריבה של השחקן האחרון שנגע. 5) אסור ללכת עם הכדור יותר מ-2 צעדים ואסור לכדרר. 6) לאחר 3 ניסיונות זריקה רצופים לרשת אסור יותר לזרוק לאותה הרשת, אלא צריך לרשת הנגדית. 7) אין הגדרה של חוץ למגרש. 8) שחקן הגנה אינו יכול לחסום זריקה של שחקן התקפה. 9) בכל קבוצה יהיו עד 7 שחקנים. (מכיוון שכיתה מכילה בד"כ יותר מ-14 תלמידים אגיד להם שחוק זה אינו תקף עבורם). בתחתית הדף יהיה רשום בהצלחה! לאחר שכל ראש קבוצה הקריא לחבריו לקבוצה את החוקים אשאיר אצלם את הדף ואאחל להם משחק נעים בחיך.

במהלך המשחק שלהם, אצפה בהם בהנאה רבה עם חיך גדול על הפנים ולא אתערב כלל כמו בשיעור הקודם. אתקשר איתם בתנועות ידיים בלבד. לא אספור נקודות ולא אתקן אותם. שוב, אתן להם לעשות זאת לבד. רק לאחר זמן מסוים כשאראה שהתלמידים אינם מבינים את כלל החוקים ולא משחקים כהלכה, אחזיר אותם לדף החוקים ואתן להם לקרוא שוב את החוקים, כי הרי ברור לי שהם אינם יכולים לקלוט יותר מ-2 חוקים. אשאל אותם אם רשום שיש אזור של התקפה או הגנה, ואם יבינו לבד שיכולים לתקוף לכל צד, זה יהיה מעולה. במידה ולא הבינו, אשאל אותם: 1) אם רשום שיש צד תוקף וצד מגן? 2) אם הם

יכולים לתקוף לשתי הרשתות? 3) אם עכשיו זה יותר ברור? לאחר שיענו בעצמם על השאלות, אאחל להם משחק נעים שוב, ואצפה בהם משחקים שוב את המשחק עם טעויות בחיור.

בסוף השיעור אכנס את כולם למעגל ואשאל אותם סופית אם הבינו את מטרת המשחק, את החוקים, את המשחק כולו, אם זה מזכיר להם את החוקים מהשיעור הקודם והכי חשוב אשלח להם קובץ מטלת צפייה הביתה עם קישורים ב-You-Tube של המשחק צ'וק בול, ואגיד להם שכל אחד צריך להגיש לי עבודה אישית על הסרטונים, על מחשבות והרהורים שלהם לגבי המשחק באינטרנט עד יום לפני השיעור הבא. בכך, אגרום להם לצפות במשחק האמיתי, ואיך משחקים ועוקבים אחר כל החוקים. למרות 'שיעורי הבית' הפחות אהובים על התלמידים, אני מאמין כי כך יבינו את המשחק ויתחילו לחשוב על טקטיקות לגבי המשחק לקראת השיעור הבא.

שיעור שלישי: השיעור השלישי יתחיל לאחר שהתלמידים הגישו כבר את העבודה וצפו בסרטונים לגבי מהלך המשחק. לאחר שאאחל לתלמידים יום טוב, אפתח את השיעור השלישי בכך שאגיד את המילה "טקטיקה". אגיד "הטקטיקה של משחק הצ'וק בול". לאחר שקראתי את כל העבודות של כלל התלמידים, אספר להם שאני שמח שאכן צפו בסרטונים, שאכן למדו מספר דברים על המשחק, והכי חשוב אשאל אם למדו במקרה טקטיקות לגבי המשחק. במידה ויענו בחיוב, אחייר ואגיד "מעולה, אשמח אם תוכלו ליישם זאת כשתשחקו היום". במידה ויענו בשלילה, אחייר ואגיד "מעולה, תשחקו היום במשחק, ותראו שלבד כבר תעלו על טקטיקות". אחלק את הכיתה ל-2 קבוצות, ומייד יתחילו לשחק. אצפה בהם ללא התערבות כלל במשך מספר דקות בודדות. במידה ואכן אראה שלמדו קצת טקטיקות מהצפייה בסרטונים, ועל בסיס ידע קודם שלהם במשחק, אתן להם להמשיך לשחק. במידה ואראה שלא למדו טקטיקות, שסביר להניח שכך יהיה, אקרא לקבוצה המפסידה אליי. אשאל אותם מדוע אינם פועלים יחד כקבוצה להשגת יותר נקודות. לאחר מכן אסביר להם שהם כולם כקבוצה אמורים לעבוד יחד. אסביר להם שהרי לא סופרים נקודות בבודדים אלא כקבוצה, ואעזור להם בבניית טקטיקה.

אחלק את השחקנים לאזורים. שני שחקנים יהיו תמיד לצד כל רשת. כך שתמיד יהיו שניים בהתקפה, ושניים בהגנה לצד כל רשת ומשם לא יזוזו (אותם שני השחקנים שלצד כל רשת משמשים כהגנה לאותה הרשת והתקפה לאותה הרשת). אותם 2 שחקנים אמורים לתפקד כשחקני התקפה כשאחד זורק תמיד לרשת הגומי, בעוד שהשני מנסה לתפוס. וכשחקני הגנה אמורים להיות ברשת ולנסות למנוע משחקני ההתקפה לתפוס את הכדור לאחר זריקת הכדור לרשת הגומי. שלושת השחקנים הנותרים (במידה ויש יותר יהיו עוד בהתקפה והגנה) יהיו ה"מקשרים". הם יהיו בעיקר במרכז המגרש ויתווכו בין צד אחד של המגרש לבין הצד השני. תמיד יהיה חובה על הכדור לעבור ביניהם כך שלא יזרקו מההתקפה אל ההגנה ישירות ובכך סביר להניח שהכדור יפול על הקרקע ויעבור לקבוצה השנייה. לכן, תפקידם של השחקנים המתווכים לקבל את הכדור בצורה נכונה מההגנה ולהעביר אותו לשחקני ההתקפה. לאחר שאסביר להם על הטקטיקה שלי, אגיד להם שאף אחד לא רשאי לזוז מהמקום בו הצבתי אותו, ואגיד להם שמעתה והלאה משחקים ביחד בצורה הזו: הגנה-קישור-התקפה. לאחר שאדבר עם הקבוצה הזו, אשלח אותם בחזרה אל המגרש לשחק שוב. בכך, הקבוצה המפסידה אכן תתחיל לבצע את כל אשר אמרתי, ויתחילו (או לפחות אמורים) לבצע נקודות במהרה. כך יבילו מהר מאוד. אם הקבוצה השנייה חכמה מספיק, תלמד מהקבוצה איתה דיברתי

וילמדו את הטקטיקה הזו ע"י למידת חיקוי. יבינו את העמדות של כל שחקניה של הקבוצה היריבה, ויבצעו גם הם עמדות של שחקנים. בסיכום השיעור הזה, גרמתי לכלל התלמידים להבין את הטקטיקה של המשחק.

שיעור רביעי: לאחר שהתלמידים הכירו את המשחק, הבינו את החוקים והחלו לבצע טקטיקות, הם מוכנים להתחיל לקבל החלטות לבד. אפתח את השיעור בכך שאגיד להם שממשיכים היום לשחק את משחק הצ'וק בול ואחלק אותם ל-2 קבוצות. אני אצפה בהם מהצד ושוב כמנהגי, לא אתערב. מהר מאוד התלמידים כבר יתחילו לתפוס פיקוד על המשחק, יחלקו את עצמם לעמדות וימקמו כל אחד מחברי הקבוצה בדיוק היכן שהם חושבים לנכון. בכך יבינו שכבר קיבלו החלטה על כך שפותרים בטקטיקה מסודרת ומאורגנת ולא כל אחד נמצא איפה שהוא רוצה, אלא יש מיקום מסודר וספציפי לכל אחד מהשחקנים. במהלך המשחק, התלמידים כבר יתחילו לקבל החלטות לבד. הם יבינו שכאשר יש להם יותר מאופציה אחת ברגע נתון, הם יכולים למסור לחבריהם, הם יכולים לזרוק את הכדור אל עבר הרשת והם יבינו מתי שווה לזרוק מאזור אחד של הרשת לאזור השני, ובכך ליצור התקפה מתפרצת עם הכדור. כל ההחלטות יתקבלו מהר יותר מאשר בשני השיעורים הקודמים. לכן, בשיעור זה כבר למדו לקבל החלטות על פי מה שנראה להם לנכון, מבלי שאתערב כלל, על סמך הידע שצברו.

שיעור חמישי: את השיעור החמישי אפתח בכך שאגיד שמתחילים לשחק את משחק הצ'וק בול, ואחלק את הכיתה ל-2 קבוצות. מייד כבר יודעים לקבל את החלטותיהם לגבי העמדות. התלמידים ירצו כ"כ לשחק את המשחק נכון, כך שיישמו את הטקטיקות ואת ההחלטות לגבי זריקות הכדור אל עבר הרשתות הנגדיות משום שיבינו שבמתפרצות מבצעים נקודות חשובות ומהירות. התלמידים ירצו כ"כ להצליח עד שלא יוותרו כמעט על אף נקודה, וההשפעה החברתית שמתבצעת בקבוצה גדלה, ובכך הלחץ החברתי גדל. בכך ירצו לרצות את כל חברי הקבוצה ולשחק עם הכי הרבה מיומנות. כל שחקן ירצה להראות לקבוצתו את מיומנותו וייתן את כל כולו לביצוע המטרה הכוללת- להצליח לצבור נקודות. כל שחקן כבר מבין שנקודה מתבצעת ע"י שני שחקנים ולא אחד, ובכך ירצו ביחד לצבור את הנקודות.

שיעור שישי: לאחר הצגת המשחק הראשוני, ציון החוקים, הסברת טקטיקה, קבלת החלטות של התלמידים ומיומנותם, רק נותר להגיד לתלמידים שמשחקים את המשחק צ'וק בול, מתחלקים לשתי קבוצות, והתלמידים משחקים לבד את המשחק הכולל ללא צורך בהתערבות. משחקים כהלכה ומתאמצים כדי להצליח בו. כאשר אראה את התלמידים משחקים את המשחק, אחיך בגאווה על כך שהצליחו ללמוד משחק חדש שלא הכירו קודם לכן.